

© Editura EIKON

București, Calea Giulești 333, Sector 6, cod poștal 031310, România

Difuzare / distribuție carte:

021 348 14 74

0733 131 145

0728 084 802

difuzare@edituraeikon.ro

Redacția: 021 348 14 74

0728 084 802

0733 131 145

contact@edituraeikon.ro

www.edituraeikon.ro

Editura Eikon este acreditată de Consiliul Național al Cercetării Științifice
din Învățământul Superior (CNCSIS).

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

VILLON, FRANÇOIS

Le Grand Testament = Testamentul Mare / François Villon; trad., pref.,
note și comentarii: Dan Dănilă; postf. de Miron Kiropol. - Ed. bilingvă. -
București: Eikon, 2021

ISBN 978-606-49-0504-8

I. Dănilă, Dan (trad.; pref.; note)

II. Kiropol, Miron (postf.)

821.133.1

Copyright © Dan Dănilă și Editura Eikon

Coperta I: Dan Dănilă, portretul imaginar al lui Villon, acuarelă.

Coperta IV: Testamentul Mare, versurile 1-32,
manuscrisul Fauchet din Stockholm.

DTP: Mariana Răbîncă

Editor: Valentin Ajder

FRANÇOIS VILLON

Le Grand Testament Testamentul Mare

ediție bilingvă

Traducere, prefață, note și comentarii
Dan Dănilă

Postfață de Miron Kiropol

E I K O N

București, 2021

Cuprins

La ce bun un nou Villon?	5
Testamentul Mare	14/15
Lista abrevierilor.....	178
Note și comentarii	179
Cuvânt de însoțire de Miron Kiropol.....	275
Bibliografie generală	277

LE GRAND TESTAMENT

I	
En l'an de mon trentiesme aage, Que toutes mes hontes j'euz beues, Ne du tout fol, ne du tout saige Non obstant maintes peines eues,	4
Lesquelles j'ay toutes receues Soubz la main Thibault d'Aucigny... S'esvesque il est, signant les rues, Qu'il soit le mien, je le regny.	8
II	
Mon seigneur n'est ne mon evesque, Soubz luy ne tiens s'il n'est en friche; Foy ne luy doy n'ommaige avecque, Je ne suis son serf ne sa biche.	12
Peu m'a d'une petite miche Et de froide eaue tout ung esté; Large ou estroit, moult me fut chiche: Tel luy soit Dieu qu'il m'a esté!	16
III	
Et s'aucun me vouloit reprendre Et dire que je le maudiz, Non faiz, se bien me scet comprendre; En riens de luy je ne mesdiz.	20
Vecy tout le mal que j'en dis: S'il m'a esté misericors, Jhesus, le roy de paradis, Tel luy soit a l'ame et au corps!	24

TESTAMENTUL MARE

I	
În anul când treizeci 'plinii, Bându-mi rușinile, pe toate, Nu-s mai isteț, nici mă prostii, Dureri oricâte mi-au fost date,	4
Și care toate-s datorate Mâinii lui Thibault d'Aucigny... Vlădică de-i, miruind gloate, C-ar fi și-al meu, reneg aci.	8
II	
Nu mi-i stăpân și nici păstor, Nu ar fășia lui de țară; Credință, cinste, nu-s dator, Că nu i-s șerb, nici căprioară.	12
Doar un coltuc întreaga vară Și apă rece mi-a dat post; Darnic, ori inimă avară, Să-i fie Domnul cum mi-a fost!	16
III	
De mi-ar aduce vreunul vine, Spunând că l-aș afurisi, N-o fac, să mă priceapă bine, N-am cu nimic a-l ponegri.	20
Tot răul, iată-l zic aci; De-a fost milos și cu iertare, Iisus din cer, așa să-i fii La trup și suflet alinare!	24

IV

Et s'esté m'a dur ne cruel,
Trop plus que cy je ne raconte,
Je veul que le Dieu eternal
Luy soit dont semblable a ce compte. 28
Et l'Eglise nous dit et compte
Que prions pour noz annemys;
Je vous diray j'ay tort et honte,
Quoi qu'il m'aist fait, a Dieu remys. 32

V

Sy prieray pour luy de bon cuer,
Pour l'ame du bon feu Cotart;
Mais quoy! ce sera donc par cuer,
Car de lire je suis fetart. 36
Priere en feray de picart:
S'il ne le scet, voise l'apprendre,
S'il m'en croit, ains qu'il soit plus tart,
A Douay ou a L'Ysle en Flandre! 40

VI

Combien, s'oÿr veult que l'on prie
Pour luy, foy que doy mon baptesme,
Obstant qu'a chacun ne le crye,
Il ne fauldra pas a son esme: 44
Ou psaultier prens, quant suis a mesme,
Qui n'est de beuf ne cordouen,
Le verset escript septiesme
Du psëaulme *Deus laudem*. 48

IV

Iar de-a fost crud și rău, așa
Cum aici nici n-am povestit,
Voi ca eternul Domn să-i dea,
Și lui precum m-a răsplătit. 28
Biserica ne-a poruncit
Pentru dușmani a ne ruga.
Deci spun: rușinea ce-am pățit
Domnul s-o ia în grija Sa. 32

V

Fără măraz deci m-oi ruga,
Pentru-a lui Cotard pomenire;
Dar cum! Doar pe de rost aş vrea,
Că-s leneș la citit din fire. 36
E rugă de picard, dau știre;
Dacă nu știe cum, nu-i bai,
Zău, să învețe cu grăbire,
În Flandra, la Lille sau Douay. 40

VI

Pentru el să mă rog aş vrea
Precum botezu-mi dă menire,
Da-n gura mare n-oi striga;
S-aștepte, n-a fi amăgire. 44
Când oi putea, oi lua psaltire
Ce nu-i din piele la cotoare,
La viersul șapte dând citire
Din psalm *La Domnul Lăudare*. 48

VII

Si prie au benoist filz de Dieu,
Qu'a tous mes besoins je reclame,
Que ma povre priere ait lieu
Vers luy, de qui tiens corps et ame, 52
Qui m'a preservé de maint blasme
Et franchy de ville puissance.
Loué soit Il, et Nostre Dame,
Et Loÿs, le bon roy de France, 56

VIII

Auquel doint Dieu l'eur de Jacob
Et de Salmon l'onneur et gloire
– Quant de prouesse, il en a trop, 60
De force aussi, par m'ame, voire –,
En ce monde cy transsitaire
Tant qu'il a de long ne de lé,
Afin que de lui soit memoire,
Vivre autant que Mathussalé, 64

IX

Et douze beaux enffans, tous masles,
Veoir de son cher sang royal,
Aussi preux que fut le grant Charles,
Conceuz en ventre nuptial, 68
Bons comme fut saint Marcial.
Ainsi en preigne au feu daulphin!
Je ne luy soubzhaicte autre mal,
Et puis paradis en la fin. 72

VII

Fiului Sfânt mă rog supus,
În ceasul greu îi cer iertare
Ca ruga mea s-ajungă sus;
Prin El am trup și răsuflare, 52
M-a scos din rele cu-'ndurare
Și m-a ferit de inamic.
Slăvit Iisus, cea Născătoare
Și-al Franței rege Ludovic. 56

VIII

Cât Iacob norocos să fie,
Cât Solomon s-aibă onoare,
(De prisos are vitejie,
Pe cinstea mea, puterea-i mare) 62
Și-n lumea asta trecătoare,
În lung și-n lat, cât o avem,
Nu-i piară numele-n uitare,
Dă-i anii lui Matusalem! 64

IX

Și doispe prunci, cu toți băieți
Din sângele-i regesc pornire,
Viteji cât Carol cel Măreț
Rodească-n pântec la nuntire, 68
Ca Sânt-Marțial, o bravă fire
Fostului Delfin îi doresc!
Alt rău nu am a-i da de știre,
Și-ajungă-n Raiul cel ceresc. 72

X

Pour ce que foible je me sens,
Trop plus de biens que de sancté,
Tant que je suis en mon plain sens,
Sy peu que Dieu m'en a presté, 76
Car d'autre ne l'ay emprunté,
J'ay ce testament tres estable
Fait, de derreniere voulenté,
Seul pour tout et inrevocable, 80

XI

Escript l'ay l'an soixante et ung,
Lors que le roy me delivra
De la dure prison de Mehun,
Et que vie me recouvra, 84
Dont suis, tant que mon cueur vivra,
Tenu vers luy m'usmilier,
Ce que feray jusqu'il moura:
Bienfait ne se doit oublier. 88

XII

Or est vray qu'après plains et pleurs
Et angoisseux gemissemens,
Aprés tritresses et douleurs,
Labeurs et griefz cheminemens, 92
Travail mes lubres sentemens,
Esguisez comme une pelocte,
M'ouvrist plus que tous les commens
D'Averroÿs sur Arristote. 96

X

Cum tare slab mă simt că sânt,
Mai mult la bani ca-n sănătate
Da-ntreg la simțuri, (Domnul Sfânt
Cât de puțin mi-a dat din toate, 76
Că de la altul nu-s luate),
Prin Testament am întărit
Ultima voie dintre toate,
Doar una și de neclintit. 80

XI

L-am scris în anul șazeci și-unul
Când regele m-a slobozit
Din temnița Meung, prea bunul,
Și viață iar mi-a dăruit. 84
Deci cât voi fi, prea umilit,
Lui mă închin și-i sunt dator,
Și-oricât mai are de trăit
Nu-l uit pe binefăcător. 88

XII

E drept că jale și plânsoare
Și suspinat înfricoșat,
Tristeți, dureri umilitoare,
Și pribegii, neîncetat, 92
Simțul buimac mi-au luminat,
(Tăios ca mingea de pelot),
Că mai mult tâlc am adunat
Ca Averroes din Aristot. 96

XIII

Combien, au plus fort de mes maux,
En cheminant sans croix ne pille,
Dieu, qui les pelerins-d'Esmaulx
Conforta, ce dit l'Evangille, 100
Me monstra une bonne ville
Et pourveut du don d'esperance:
Combien que pechiez si soit ville,
Riens ne het que perseverance. 104

XIV

Je suis pecheur, je le sçay bien,
Pourtant ne veult pas Dieu ma mort,
Mais convertisse et vive en bien,
Et tout autre que pechié mort. 108
Combien qu'en pechié soye mort,
Dieu vit, et sa misericorde,
Se conscience me remort,
Par sa grace pardon m'acorde. 112

XV

Et comme le noble *Roumant*
De la Rose dit et confesse
En son premier commencement
C'on doit jeune cuer en jenuesse, 116
Quant on le voit viel en viellesse,
Excuser, hélas! il dit voir;
Ceulx dont qui me font telle presse
En meureté ne me voudroient voir. 120

XIII

În clipa cea mai grea a vieții,
Fără pară la drum plecat,
Domnul, ce în Emaus drumeții,
Cum stă-n Scripturi, i-a-mbărbătat, 100
Un bun oraș mi-a arătat,
Nădejdea fuse darul său.
Oricât de rău e un păcat,
Mai rea e stăruința-n rău. 104

XIV

Deși sunt păcătos, știu bine,
Nu mă vrea Domnul morții dat,
Ci să mă-ndrept și să fac bine,
Ca toți ce răul i-a mușcat. 108
Chiar de-aș muri întru păcat,
Domnul e viu și-n mila Sa,
De m-aș căi cu-adevărat,
Cu îndurare m-ar ierta. 112

XV

Iar de-n Romanțul cel vestit
Al Rozei scrie ca mai jos,
Chiar la-nceput, că nu-i greșit
Să-l ierți pe-un tânăr inimos 116
De-mbătrânește cu folos;
Vai! toate sunt adevărate.
Deci cei ce-mi fac așa ponos,
Nu vor a mă vedea-n etate. 120